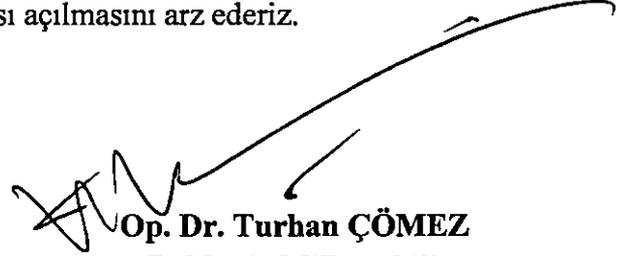

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Son dönemde Türkiye’de kırmızı et fiyatlarının, genel gıda fiyat artışlarının oldukça üzerinde seyrederek ciddi bir toplumsal ve ekonomik sorun hâline geldiği görülmektedir. Karkas dana ve kuzu etinde son bir yıl içerisinde yüzde 60’ı aşan artışlar yaşandığı, buna karşılık aynı dönemde gıda enflasyonunun yaklaşık yüzde 30 bandında kaldığı dikkate alındığında, kırmızı et fiyatlarındaki artışın gıda fiyatlarının yaklaşık iki katına ulaştığı anlaşılmaktadır. Bu durum, kırmızı etin geniş toplum kesimleri açısından erişilebilir bir temel gıda ürünü olmaktan hızla uzaklaştığını ortaya koymaktadır.

Öte yandan kırmızı et fiyatlarındaki artışın ülke genelinde dengeli olmadığı, bölgeler arasında ciddi fiyat uçurumları oluştuğu, yerli hayvan yetiştiricilerinin artan girdi maliyetleri ve ithalat politikaları nedeniyle üretimden çekildiği, buna karşılık et ve canlı hayvan ithalatının kalıcı bir politika aracı hâline geldiğine dair güçlü emareler vardır. Bu çerçevede, kırmızı et piyasasında meydana gelen fiyat artışlarının nedenlerinin, üretim yapısının, ithalat uygulamalarının ve söz konusu gelişmelerin toplum sağlığı ile sosyal refah üzerindeki etkilerinin bütüncül biçimde incelenmesi amacıyla Anayasa’nın 98. ve TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Burak DALGIN
Balıkesir Milletvekili

Op. Dr. Turhan ÇÖMEZ
Balıkesir Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Türkiye’de kırmızı et fiyatları son bir yıl içerisinde olağan dışı bir artış göstermiştir. Karkas dana ve kuzu etinde yıllık bazda yüzde 60’ı aşan artışlar yaşanırken, perakende piyasada kıyma ve kuşbaşı gibi temel ürünlerin kilogram fiyatlarının 750–950 TL bandına kadar yükseldiği görülmektedir. Buna karşılık Et ve Süt Kurumu aracılığıyla sınırlı sayıdaki satış noktasında uygulanan düşük fiyatlı satışların piyasa geneline yayılmadığı ve fiyat artışlarını dengelemekte yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Bu tablo, kırmızı et piyasasında yapısal bir bozulmaya işaret etmektedir.

Fiyat artışlarının en dikkat çekici yönlerinden biri, bölgeler arasında oluşan derin farklılıklardır. Bazı bölgelerde karkas ve perakende et fiyatları ülke ortalamasının çok üzerine çıkarken, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde üretici fiyatlarının uzun süredir yerinde saydığı, hatta maliyetlerin altında kaldığı görülmektedir. Aynı ürünün farklı bölgelerde ciddi fiyat farklarıyla satılması; hayvan ırkları, kesimhane ve işleme kapasitesi, lojistik maliyetler, piyasa yapısı ve talep yoğunluğu gibi unsurların sağlıklı bir şekilde yönetilemediğini göstermektedir.

Hayvan yetiştiricilerinin karşı karşıya kaldığı girdi maliyetleri ise krizin temel nedenleri arasında yer almaktadır. Yem hammaddelerinde yüksek oranda dışa bağımlılık, yıl içerisinde birden fazla kez artan yem fiyatları, enerji ve finansman maliyetleri üreticinin sürdürülebilir üretim yapmasını zorlaştırmaktadır. Buna karşın çiğ süt ve canlı hayvan fiyatlarının maliyet artışlarını karşılayamaması, birçok yetiştiricinin hayvan varlığını azaltmasına veya üretimden tamamen çekilmesine yol açmaktadır. Bu durum, orta vadede arzın daha da daralmasına ve fiyatların kalıcı biçimde yükselmesine zemin hazırlamaktadır.

Et ve canlı hayvan ithalatının uzun süredir devam eden bir politika hâline gelmesi ise yapısal riskler doğurmaktadır. İthalat yoluyla kısa vadeli fiyat baskılama girişimleri, yerli üreticiyi rekabet edemez hâle getirmekte, hayvancılıkta dışa bağımlılığı artırmakta ve biyogüvenlik risklerini beraberinde getirmektedir. İthalata rağmen fiyatların düşürülemediği olması, bu politikanın amacına ulaşmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Kırmızı et fiyatlarındaki yükselişin en ağır sonuçları ise toplum sağlığı ve sosyal refah alanında görülmektedir. Et tüketiminin azalması; çocuklar, yaşlılar ve emekliler açısından hayvansal protein ve demir eksikliği riskini artırmaktadır. Yetersiz beslenmenin çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimi üzerinde olumsuz etkiler doğurabileceği, yaşlılarda bağışıklık zayıflığı ve hastalık sıklığını artırabileceği bilinmektedir. Alım gücü düşen emeklilerin ve dar gelirli kesimlerin kırmızı ete erişememesi, sağlık harcamalarının artması ve yaşam kalitesinin düşmesi gibi zincirleme sonuçlar üretmektedir.

Bu nedenlerle, kırmızı et fiyatlarındaki artışın ekonomik, üretimsel, bölgesel ve toplumsal boyutlarıyla ele alınması; yerli üretimin durumu, ithalat politikalarının etkileri, fiyat oluşum mekanizmaları ve toplum sağlığı üzerindeki sonuçlarının ayrıntılı biçimde incelenmesi amacıyla bir Meclis Araştırması açılması gerekmektedir.